

Unele aspecte ale politicii externe a Republicii Moldova în contextul evoluției situației geopolitice din regiune

Gheorghe CĂLDARE,
doctor în istorie, conferențiar universitar,
Academia de Administrare Publică

Vera TÂRSÂNĂ,
masterandă,
Academia de Administrare Publică

SUMMARY

This article reflects the regional geopolitical situation in the light of some aspects of foreign policy of the Republic of Moldova. The article highlights the extent to which developments in the region may have an impact on Moldova. Thus the article deals with economic and social issues of national security, the topic that relates to the Transnistrian settlement in the context of new realities.

Relațiile internaționale reprezintă un domeniu caracterizat, întâi de toate, de dinamism și instabilitate. Din cele mai vechi timpuri, contextul relațiilor interumane era ghidat de cei mai diverși factori, inclusiv factori nu neapărat obiectivi. Din această perspectivă, umanitatea a avut de suportat schimbări la nivel internațional, dar mai cu seamă regional, cel puțin, o dată în perioada unui secol. Indiscutabil, două dintre schimbările internaționale de ordin negativ pot fi considerate, fără rezerve, cele două războaie mondiale, care pe lângă consecințele pe care le-au avut asupra umanității, au demonstrat faptul că în relațiile internaționale nu există o stabilitate de lungă durată.

Referindu-ne la perioada postbelică și la perioada războiului rece, trebuie să afirmăm că dincolo de disensiuni cu caracter regional, umanitatea nu a fost pusă în situația în care să facă față unei amenințări la adresa securității internaționale. Mai mult decât atât, polarizarea lumii și divizarea

acesteia în doi poli de influență distincți a contribuit la crearea unui echilibru de forțe la nivel mondial. Or, în condițiile războiului rece, întrucât cele două puteri ajunseseră la nivel de paritate, era inutilă o luptă directă dintre acestea, astfel, relațiile internaționale se manifestau prin concurența acestora pentru zonele proprii de influență. Dezintegrarea U.R.S.S. a condus, în ultima instanță, la definirea unei noi conjuncturi internaționale, unde exista o singură supraputere. Pentru cealaltă supraputere, deși era evident că nu mai deținea același potențial, totuși a rămas valabilă tendința de a influența zonele proprii de influență pe care cercetătorii o vor numi zona de „vecinătate apropiată”. Oricare dintre schimbările pe arena internațională care vor viza zonele respective, vor afecta în mod nemijlocit poziția pe care o va lua Federația Rusă, succesoarea de drept a U.R.S.S.

La ora actuală, în pofida faptului că există o singură supraputere care își asumă poziția de lider mondial, este totuși incontes-

tabil faptul că la celalalt pol este o putere care, de asemenea, dorește să-și restabilească vechile poziții.

Pe continentul european se conturează, la acest moment, în calitate de actor, Uniunea Europeană, care poate influența desfășurarea evenimentelor. Creată în scopul unității economice, actualmente, Uniunea Europeană dezvoltă o politică activă, iar în ultima perioadă a devenit o entitate, care în multe subiecte apare în calitate de actor unic, deoarece exprimă poziții comune ale statelor-membre.

Uniunea Europeană și-a extins hotarele de la înființarea acesteia, astfel încât, în prezent, a ajuns la frontiera cu Republica Moldova și, în consecință, la hotar cu zona de „vecinătate apropiată”. Deoarece la etapa actuală nu sunt prevăzute noi extinderi, Uniunea Europeană a elaborat un program de cooperare cu statele care i-au devenit vecini: Parteneriatul Estic. Programul Parteneriatului Estic s-a dovedit a fi unul de succes, mai cu seamă pentru statele care s-au arătat interesate într-o colaborare mai profundă și de perspectivă cu Uniunea Europeană. Pentru Republica Moldova și Ucraina, acest Parteneriat a deschis posibilitatea de a avansa în dialogul cu Uniunea Europeană, iar la summit-ul Parteneriatului Estic de la Vilnius din noiembrie 2013, Republica Moldova a parafat, iar Ucraina urma să semneze Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană. Deși semnarea de către Ucraina a Acordului reprezenta un subiect de discuții și dezbateri, totuși oficialii europeni au crezut și au încurajat Ucraina să semneze acest Acord. Summit-ul de la Vilnius nu a adus statului vecin un Acord de Asociere cu Uniunea Europeană, fapt ce a cauzat ieșirea ucrainenilor să protesteze în stradă.

La acel moment, poate nimeni nu ar fi putut evalua gravitatea evenimentelor ce urmau să se deruleze. Întregul continent european a devenit martor al unor manevre politice, neașteptat de surprinzătoare,

menite să abată Ucraina de la parcursul său european declarat.

Factorii care au determinat conducerea de atunci a Ucrainei să nu semneze Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană au contribuit în mod substanțial la declanșarea unei profunde crize politice în statul vecin imediat după summit-ul Parteneriatului Estic de la Vilnius.

Degenerarea protestelor, intensificarea forțelor proruse din Ucraina, „referendumul” din peninsula Crimeea și recunoașterea rezultatelor acestuia prin includerea Crimeii în componența Federației Ruse, sunt evenimentele care s-au perindat în decursul unei perioade foarte scurte de timp și care au adus în discuție problemele asigurării securității, integrității și suveranității unui stat în hotarele recunoscute la nivel internațional. Deși actorii internaționali au sesizat importanța momentului, dar și gravitatea situației, totuși mecanismele de care dispune actualmente comunitatea internațională s-au dovedit a fi ineficiente în contracararea acțiunilor întreprinse de Federația Rusă în raport cu vecinul său, statul independent și suveran, Ucraina.

Pentru Republica Moldova, evoluțiile din Ucraina reprezintă anumite îngrijorări privind securitatea națională din mai multe considerente. În primul rând, Republica Moldova, în calitate de subiect al relațiilor internaționale, nu poate rămâne indiferentă sau fără o poziție exprimată în legătură cu evenimentele ce se desfășoară la nivel internațional, dar mai cu seamă în Ucraina, unul dintre cei doi vecini ai țării noastre, deoarece agravarea situației din regiune poate afecta nemijlocit Republica Moldova.

În al doilea rând, trebuie să ținem cont de existența autoproclamatei R.M.N., situație care include, pe lângă segmentul de frontieră necontrolat de Republica Moldova, și posibilitatea ca autoritățile de acolo să se inspire de exemplele oferite de situația din Ucraina, iar aceasta implică disensi-

uni între doi actori participanți la negocierile în formatul „5+2”, mediatorii Federația Rusă și Ucraina.

În al treilea rând, deoarece Republica Moldova și-a exprimat clar orientarea spre integrare în structurile europene, aceasta ar putea complica relațiile politice, economice și de altă natură cu Federația Rusă - actor important al relațiilor internaționale.

Dincolo de aspectele enunțate mai sus, nu putem face abstracție și de iminentul pericol și pentru Republica Moldova, or acțiunile Federației Ruse sunt de nejustificat din punctul de vedere al dreptului internațional și al Cartei ONU.

În contextul noilor evoluții la nivel regional, devine importantă întrebarea: în ce măsură sunt asigurate forțele armatei moldovenești și în ce măsură este în stare Republica Moldova să-și asigure propria securitate? Bineînțeles, nu putem face abstracție de art. 11 al Constituției Republicii Moldova, care declară neutralitatea permanentă a statului nostru interzicând dislocarea de trupe străine pe teritoriul său, precum și participarea țării noastre în cadrul diferitelor alianțe militare. În egală măsură, însă neutralitatea declarată la nivel de Constituție nu presupune faptul că această neutralitate este respectată atâta timp cât nu este recunoscută.

Considerentele privind influența evoluției situației geopolitice din regiune se rezumă, în primul rând, și la agravarea relațiilor dintre Chișinău și Tiraspol, deoarece separatismul transnistrean devine în prezent tot mai absent la propunerile de soluționare politică a conflictului, orientându-se spre repetarea scenariului din Crimeea asupra viitorului regiunii. Despre aceasta ne putem convinge examinând situația creată în procesul de negocieri în formatul „5+2” asupra reglementării conflictului transnistrean.

După cum este cunoscut, negocierile privind soluționarea conflictului transnistrean au fost reluate, după o pauză de pes-

te cinci ani, la sfârșitul anului 2011. Menționăm că, deși Guvernul Alianței pentru Integrare Europeană a insistat chiar din primele zile ale aflării la putere asupra reluării negocierilor, el nu a reușit să dezamorseze din start disensiunile dintre participanții la reglementarea conflictului. Poziția Republicii Moldova în problema soluționării conflictului a fost expusă la reuniunile ministeriale ale OSCE din anii 2009-2013, elementele principale ale acesteia rezumându-se la următoarele:

- reluarea imediată și necondiționată a negocierilor oficiale în formatul „5+2” în scopul identificării unei soluții politice viabile a conflictului transnistrean cu respectarea suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova;

- implementarea în continuare a măsurilor cuprinzătoare de întărire a încrederii, inclusiv a liberei circulații a persoanelor, bunurilor și serviciilor;

- reluarea și finalizarea procesului de retragere din Republica Moldova a forțelor militare și munițiilor Federației Ruse în conformitate cu angajamentele asumate la summit-ul OSCE de la Istanbul;

- transformarea actualei operațiuni de menținere a păcii într-o misiune civilă cu mandat internațional corespunzător.¹

De asemenea, este important să subliniem că conducerea Republicii Moldova a pledat exclusiv pentru rezolvarea conflictului pe cale pașnică, cu elaborarea unui statut juridic special pentru regiunea transnistreană. În acest sens merită atenție Declarația Parlamentului Republicii Moldova cu privire la situația actuală a procesului de reglementare a diferendului transnistrean, adoptată cu majoritatea covârșitoare de Legislativ la 21.06.2013, în care se conțin elementele-cheie care să faciliteze procesul de negociere, și anume:

- reglementarea conflictului transnistrean trebuie să fie înfăptuită exclusiv prin mijloace politice și pașnice, cu respectarea principiilor și valorilor democratice, cu asi-

gurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale locuitorilor de pe ambele maluri ale Nistrului și să conducă în mod implicit la restabilirea spațiului unic economic, vamal, social și de apărare;

- reafirmă atașamentul față de necesitatea promovării măsurilor de consolidare a încrederii, astfel încât să contribuie la eliminarea oricăror suspiciuni și la soluționarea problemelor stringente cu care se confruntă populația de pe ambele maluri ale Nistrului;

- cheamă reprezentanții părților implicate în formatul de negocieri „5+2” la dialog pe întreg spectrul de probleme legate de asigurarea ordinii publice și de securitate, precum și îi îndeamnă să se abțină de la acțiuni care ar putea submina încrederea între cele două maluri ale Nistrului și ar influența negativ procesul de negocieri;

- confirmă deschiderea pentru identificarea soluțiilor constructive, inclusiv prin dialog multidimensional cu reprezentanții regiunii transnistrene în vederea identificării și realizării în comun a soluțiilor în măsură să contribuie la stabilizarea situației curente și la asigurarea liberei circulații a persoanelor și a mărfurilor pe ambele maluri ale Nistrului;

- adresează un apel către partenerii informaționali implicați în procesul de reglementare de a întreprinde eforturi susținute în vederea normalizării situației în zona de securitate, de a contribui la consolidarea măsurilor de încredere și la reintegrarea Republicii Moldova.²

După reluarea negocierilor la finele anului 2011, reglementarea transnistreană a cunoscut o evoluție contradictorie. Deși s-a înregistrat un șir de elemente pozitive, în esență, rezultatele către sfârșitul anului 2013 au rămas nesatisfăcătoare. Din cele trei „coșuri” de negocieri convenționale, doar primele două, care se referă la aspecte socioeconomice, umanitare și drepturile omului, au fost discutate, în timp ce al treilea „coș”, ce vizează reglementarea politică

și problemele de securitate, nu au fost incluse oficial pe ordinea de zi. Partea transnistreană, susținută de Federația Rusă, a motivat că este prematur să se înceapă negocierile cu privire la al treilea coș, iar suportul financiar și politic masiv acordat de Moscova regimului separatist continuă să motiveze dezinteresul Tiraspolului pentru abordarea problemelor esențiale ale reglementării transnistrene.

Urmare a evenimentelor din Ucraina de la sfârșitul anului 2013 - începutul anului 2014, situația în reglementarea problemei transnistrene s-a schimbat radical. Partea rusă, fiind un jucător dominant în reglementarea transnistreană (pe teritoriul Transnistriei locuiesc cca 150 mii de cetățeni ruși,³ după unele date numărul lor în 2014 constituia 200 mii,⁴ continuă să acorde un ajutor semnificativ Tiraspolului). Potrivit surselor rusești, Rusia acoperă de la jumătate până la două treimi din necesitățile financiare ale administrației transnistrene, prin acordarea de subvenții indirecte sub forma ajutorului umanitar, dar și prețuri mici pentru gazele naturale, neaplicând sancțiuni pentru neplata privind consumul de gaze.

În acest context, poziția Federației Ruse privind chestiunea transnistreană rămâne neschimbată deja pe parcursul mai multor ani. Acest lucru s-a putut observa și la întâlnirea ministrului afacerilor externe al Federației Ruse, S. Lavrov, cu secretarul de stat al SUA, J. Kerry, care a avut loc la 31 martie 2014, unde demnitarii au convenit să depună eforturi în vederea elaborării unui statut special pentru Transnistria în cadrul unei Moldove unite, suverane și neutre. Moscova s-a declarat dispusă să rezolve conflictul transnistrean, respectând integritatea teritorială a Republicii Moldova și acordând un statut special Transnistriei.⁵ Aceeași poziție este menționată și în decretul privind politica externă a Federației Ruse semnat de președintele V. Putin. Potrivit decretului, Rusia trebuie să participe

activ în continuare la căutarea soluțiilor de reglementare a conflictului transnistrean, în baza respectului suveranității, integrității teritoriale și statutului neutru al Republicii Moldova, pentru determinarea unui statut special al Transnistriei.⁶ Această poziție a Federației Ruse a fost reiterată recent de ministrul rus de externe S. Lavrov într-un interviu pentru Bloomberg TV, citat de Uni-media, oficialul rus declarând că în ceea ce privește Transnistria, Moscova se pronunță în favoarea soluționării conflictului, care va respecta suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova, cu condiția ca țara noastră să-și păstreze neutralitatea stipulată de Constituție, iar Tiraspolul și Chișinăul să ajungă la un acord cu privire la statutul special al Transnistriei.⁷

În această ordine de idei, considerăm oportun de subliniat necesitatea respectării de către Moscova a prevederilor Tratatului de prietenie și cooperare între Republica Moldova și Federația Rusă, semnat în noiembrie 2001, în care art. 5 conține următoarele: „Fiecare din Înaltele Părți Contractante se va abține de la orice acțiuni, care ar cauza prejudicii celeilalte Înalte Părți Contractante, suveranității, independenței și integrității ei teritoriale. Părțile condamnează separatismul sub toate formele lui de manifestare și se angajează să nu sprijine mișcările separatiste”⁸

La 5-6 iunie 2014, la Viena a avut loc cea de-a doua rundă de negocieri în formatul „5+2” din acest an, urmată de o conferință pentru consolidarea încrederii dintre cele două maluri ale Nistrului desfășurată la 10-11 iunie, la Munhen. Mediatorul OSCE, R. Bogojevik, a apreciat atitudinea constructivă a părților în procesul negocierii, menționând că discuțiile s-au concentrat pe chestiuni practice, concrete, fapt ce a contribuit la crearea unei atmosfere constructive.⁹ R. Bogojevic a menționat că, în contextul situației dificile din regiune, negocierile care se derulează reprezintă un semnal pozitiv, iar atitudinea constructivă a părților de-

monstrează că se muncește în continuare pentru soluționarea conflictului.¹⁰

Uniunea Europeană este un alt actor interesat în soluționarea conflictului transnistrean. O dovadă în acest sens servește semnarea, în februarie 2005, a Planului de Acțiuni RM-UE, care conține un compartiment special privind conflictul transnistrean. Totodată, în contextul parafării Acordului de Asociere cu UE, care a avut loc în cadrul summit-ului Parteneriatului Estic, la data de 29 noiembrie 2013, Bruxelles-ul a manifestat tot mai mult interes pentru reglementarea conflictului transnistrean. Așadar, începând cu 2005, UE a început să participe în calitate de observator în cadrul procesului de soluționare a diferendului transnistrean. Cele mai relevante implicații în soluționarea conflictului, pe lângă includerea UE în formatul de negocieri, în calitate de observator, mai enumerăm: numirea unui Reprezentant Special al UE pentru rezolvarea conflictului transnistrean, instituirea Misiunii de Asistență și Control la Frontieră pe segmentul transnistrean al frontierei moldo-ucrainene, lansarea acțiunilor de promovare a măsurilor de încredere între cele două maluri ale Nistrului, inclusiv susținerea financiară, care în anii 2011-2013 a fost de 273 milioane euro.¹¹

În contextul analizei aspectelor de securitate a Republicii Moldova, nu putem face abstracție de factorii economici care, în ultima instanță, au un impact major asupra caracterului relațiilor pe care Republica Moldova le construiește la nivel internațional. În acest sens, merită a fi menționat faptul că pentru anul 2013, balanța comercială a Republicii Moldova a indicat schimbări esențiale în materie de parteneri cu care Republica Moldova dezvoltă relații comerciale. Astfel, pe primele două poziții se regăsesc țările Uniunii Europene în care Republica Moldova a realizat exporturi în valoare de 1140,9 milioane dolari SUA iar importuri în valoare de 2472, 8 milioane dolari SUA, și țările din spațiul CSI în care volumul expor-

turilor a atins valoarea de 924, 0 milioane dolari SUA, iar a importurilor în valoare de 1671, 9 milioane dolari SUA.¹²

Datele statistice indică asupra faptului că pentru Republica Moldova, statele din spațiul Uniunii Europene au devenit un areal în care se exportă și din care se importă cel mai mult. Spațiul CSI pentru Republica Moldova nu mai reprezintă o destinație de top nici pentru exporturi, nici pentru importuri. Reieșind din aceste considerente, putem afirma că vectorul de integrare europeană a Republicii Moldova declarat la nivel oficial este respectat, inclusiv în domeniul economic.

Totodată, autoritățile moldovene nu trebuie să negligeze relațiile economice cu țările CSI, inclusiv cu Federația Rusă, care deține un segment important al exporturilor și importurilor moldovenești, însă aceste relații trebuie să fie bazate pe egalitatea părților și avantajul reciproc. Întrucât Republica Moldova a semnat Acordul de Asociere cu UE la data de 27 iunie 2014, devine imperios pentru țara noastră de a convinge Federația Rusă că acest acord nu va avea efecte negative asupra relațiilor economice cu Moscova. În acest sens, putem menționa că la 9 iunie 2014 au avut loc consultări interministeriale moldo-ruse la nivel de viceministri. În cadrul abordării aspectelor de cooperare comercial-economică bilaterală, partea moldovenească a pledat pentru ridicarea tuturor barierelor tehnice și reluarea exporturilor producției vinicole pe piața rusă (exporturile au fost sistate de partea rusă încă la 19 septembrie 2013). Părțile au discutat și unele aspecte legate de semnarea Acordului de Asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană. În context, partea moldovenească a reiterat că prevederile Acordului de Asociere nu sunt în contradicție cu acordurile semnate anterior cu Federația Rusă.¹³ La 10-11 iunie curent, la Chișinău au avut loc consultări ordinare dintre reprezentanții ministerelor economiei din Federația Rusă și Republi-

ca Moldova, iar scopul acestor consultări a fost de a păstra un dialog constant între cele două țări pentru a fi evitate speculațiile și dezinformările cu privire la regimul comercial al Republicii Moldova după semnarea Acordului de Asociere cu UE și efectele acestuia asupra regimului comercial cu Federația Rusă.¹⁴ În același context, merită să fie menționată declarația viceministrului rus de externe, Grigori Karasin, care a confirmat importanța Republicii Moldova ca partener în domeniul politic, economic, cultural și spiritual pentru Federația Rusă. Oficialul rus a subliniat că efectele semnării Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană nu se vor lăsa așteptate pentru relațiile moldo-ruse, însă se mizează pe relații de încredere în continuare.¹⁵

La 7 iulie 2014, premierul Federației Ruse D. Medvedev a avertizat Republica Moldova că ratificarea Acordului privind asocierea cu UE ar putea să aibă urmări. Oficialul de la Moscova a declarat că după ratificarea Acordului, Republica Moldova a creat un alt temei juridic privind relațiile cu Federația Rusă și Uniunea Vamală. Potrivit Acordului, a subliniat premierul Rusiei, Republica Moldova va trebui să implementeze în regim de urgență standardele și reglementările tehnice europene, care nu corespund celor aplicate în țările-membre ale Uniunii Vamale. De asemenea, este foarte posibil reexportul de produse europene sub marca mărfurilor moldovenești pe teritoriul Uniunii Vamale. Partea rusă a evidențiat faptul că Moldova, ratificând acordul cu UE, a creat un cadru juridic diferit privind relațiile cu Uniunea Vamală și Federația Rusă. Un alt oficial rus, D. Rogozin, a subliniat și el că ratificarea de către Republica Moldova a Acordului de Asociere cu UE va avea un impact negativ asupra relațiilor economice și comerciale cu Uniunea Vamală.¹⁶

Așadar, Republica Moldova, trebuie să prezinte Federației Ruse argumente care să convingă Moscova că Acordul de Asociere

cu Uniunea Europeană nu se va răsfrânge negativ asupra relațiilor comerciale cu Federația Rusă. De remarcat că partea moldovenească este dispusă să continue negocierile la acest subiect cu partenerii ruși.

Totodată, precizăm că Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană semnat de către Republica Moldova la 27 iunie 2014, va intra în vigoare după ce va fi ratificat de parlamentele tuturor statelor-membre ale UE și aprobat de Parlamentul European, proces care se va finaliza orientativ în toamna acestui an.

Una dintre problemele existente între Republica Moldova și Federația Rusă se referă la situația lucrătorilor moldoveni din această țară. Potrivit Serviciului Federal de Migrațiune al Federației Ruse din martie 2014, în această țară se aflau 573, 4 mii de cetățeni ai Republicii Moldova. Autoritățile de la Moscova estimează că în prezent în grupul de risc (nu dețin documentele necesare care confirmă dreptul de ședere în Federația Rusă) se află 240 de mii de cetățeni moldoveni, iar pentru 10 mii de cetățeni moldoveni accesul în Federația Rusă a fost interzis. De menționat că de la 1 iunie 2014 au intrat în vigoare schimbările care se referă la termenele aflării cetățenilor străini pe teritoriul Federației Ruse. Străinilor li se permite intrarea fără vize, inclusiv cetățenii moldoveni, pot să se afle în această țară pentru 90 de zile, pe parcursul a jumătate de an. Dacă aceste termene nu sunt respectate, persoanelor care admit abateri le poate fi interzis accesul în Federația Rusă pe un termen de până la trei ani. Autoritățile ruse au introdus și alte modificări ale legislației migraționiste (cunoașterea limbii ruse, majorarea taxei pentru patentă etc.).¹⁷ Pentru a estima consecințele înăsprii legislației ruse în domeniul migrației asupra Republicii Moldova, trebuie să ținem cont de faptul că pe parcursul ultimului deceniu, conform statisticilor naționale, fluxul migraționist din Republica Moldova în proporție de cca 60% este ori-

entat spre CSI, dintre care 97% - spre Federația Rusă.¹⁸ Totodată, potrivit Băncii Naționale a Moldovei, sursa majoră de provenire a remitențelor o dețin în continuare țările CSI - 67,7 %, țările din restul lumii contribuind cu 33,3% din astfel de transferuri. Procentul remitențelor din Federația Rusă este în creștere (dacă în 2005 circa o treime din toate remitențele veneau din Federația Rusă și două treimi din alte țări, atunci către anul 2012 situația s-a schimbat radical: 67% din remitențe au provenit din Rusia, iar 33% din alte țări).¹⁹ Mai precizăm că, potrivit datelor Băncii Naționale, transferurile migranților au contribuit, în anul 2012, cu 24% din PIB-ul Republicii Moldova.

Centrul de analiză și prognoză economică Expert-Grup a publicat recent un studiu în care au fost estimate efectele expulzării din Federația Rusă a circa 260 de mii de lucrători moldoveni asupra economiei țării noastre. Costurile posibilelor deportări, în opinia analiștilor acestui centru, vor varia în funcție de numărul final de migranți deportați. Dacă autoritățile Federației Ruse vor expulza nu doar persoanele ce au interdicție de intrare (10 mii), dar și persoanele aflate în grupul de risc (240 de mii), atunci este așteptată o scădere a remitențelor din această țară cu cca 35% din totalul transferurilor. Reducerea bruscă a remitențelor provenite din Rusia ar produce un efect cumulativ asupra indicatorilor economici ai Republicii Moldova, care se va manifesta prin reducerea consumului cu 9,4%, a cheltuielilor bugetare cu 10,5%, a importului - cu 6,4%, a PIB-ului - cu 4,3%, a veniturilor bugetare - cu 8,3%.²⁰ Studiul respectiv indică că actuala dependență migraționistă a Republicii Moldova de un singur stat - în cazul dat Rusia, reprezintă o amenințare serioasă pentru economia națională, dacă se tine cont și de calitatea relațiilor bilaterale existente între cele două țări. Specialiștii în domeniul finanțelor presupun că reducerea remitențelor va crea un deficit de valută străină, fapt ce va

influența deprecierea leului moldovenesc, cu efecte și asupra creșterii prețurilor la resursele energetice. În această situație, autoritățile Republicii Moldova trebuie să întreprindă măsuri nu doar urgente, dar radicale și complexe pentru a diminua posibilele efecte negative ale revenirii în masă a migranților moldoveni din Federația Rusă. Reprezentanții Biroului pentru Relații cu Diaspora au identificat în acest sens trei direcții de acțiuni prioritare: acordarea de servicii pentru angajarea migranților în câmpul muncii, servicii de informare, precum și crearea unei baze de date pentru migranții care au nevoie de ajutor.²¹ La acestea am mai adăuga propunerea de a încheia, în cel mai scurt timp, a unui acord între Republica Moldova și Federația Rusă, care să prevadă protecția socială a lucrătorilor migranți.

În contextul evoluțiilor din regiune, Republica Moldova a venit în atenția marilor puteri, dar și a oficialilor Uniunii Europene, care au transmis mesaje clare de susținere pentru Republica Moldova. Totodată, nu trebuie să ometem faptul că, în contextul situației tensionate din Ucraina, este imperios necesar a păstra securitatea și stabilitatea în zonă or, în acest sens, Republica Moldova are hotar direct cu Ucraina și poate contribui în cel mai direct mod posibil la nerăspândirea acțiunilor negative din statul vecin. În măsură să transmită mesaje clare de susținere pentru Republica Moldova, încă de la sfârșitul anului trecut, țara noastră a devenit destinația pentru mai multe oficialități de rang înalt. Astfel, la 4 decembrie 2013, Republica Moldova a fost vizitată de secretarul de stat american J. Kerry. Mesajul acestuia a fost destul de clar. „Potrivit șefului diplomației de la Washington, vizita sa reconfirmă existența unui interes sporit din partea SUA față de procesul de transformări în care s-a angajat Republica Moldova și sprijinul Statelor Unite față de demersurile europene ale țării noastre.”²² La scurt timp după parafarea

Acordului de Asociere cu UE, Comisia Europeană a ținut să încurajeze eforturile Republicii Moldova prin oferirea unui supliment de asistență în valoare de 35 mln. de euro.²³ Aflat la 12 iunie 2014 într-o vizită în Republica Moldova, J. M. Barosso, Președintele Comisiei Europene, a semnat cu Primul-Ministru Iurie Leancă, patru acorduri de finanțare pentru domenii importante, cum ar fi sectorul energetic, afacerile interne, pentru dezvoltarea regiunilor rurale, dar și pentru a sprijini implementarea Acordului de Liber Schimb. În total, pe parcursul anului, Republicii Moldova îi vor fi oferite de către Uniunea Europeană 131 milioane de euro.²⁴ La 10.02.2014 șefa diplomației moldovenești s-a deplasat la Bruxelles, vizită în cadrul căreia a avut o întrevedere cu Secretarul General al NATO, A. F. Rasmussen, care a exprimat susținere pentru integritatea teritorială a Republicii Moldova și a dat asigurări ministrului moldovean privind sprijinul plenar în promovarea reformelor și modernizarea țării. Conducerea Alianței a subliniat că Bruxelles-ul respectă întru totul statutul de neutralitate stipulat în Constituția Republicii Moldova și a declarat că este la discreția autorităților moldovenești să decidă gradul de aprofundare a relațiilor cu NATO, având în vedere experiența vastă de cooperare a acesteia cu țările neutre și nealinate de care poate beneficia și Republica Moldova.²⁵

În concluzie, putem afirma faptul că contextul regional la etapa actuală, în pofida faptului că a creat tensiuni de securitate regiunii, este totuși favorabil avansării Republicii Moldova în promovarea cursului de integrare europeană cu pași siguri. La această etapă, statul nostru se bucură mai mult ca niciodată de sprijin și implicare din partea unor mari actori regionali, dar și globali, care susțin cursul de integrare al Republicii Moldova.

În lumina ultimelor evoluții din regiune, țara noastră a căpătat notorietate, prezentând un deosebit interes în regiunea Eu-

ropei de Sud-Est. Din această perspectivă, nu putem neglija beneficiile de care s-a bucurat statul nostru în contextul ultimelor evenimente: liberalizarea regimului de vize cu statele-membre ale UE, dar și semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană. Totodată, este imperios necesar ca la etapa actuală, pașii întreprinși pe plan extern să fie foarte bine calculați, astfel încât să nu se acționeze în detrimen-

tul propriului interes național. Intensificarea dialogului cu partenerii din Occident nu ar trebui să echivaleze cu înrăutățirea relațiilor cu partenerii din Est. Republica Moldova ar trebui să promoveze o politică externă echilibrată, justificată din punctul de vedere al interesului național și al parteneriatelor și angajamentelor pe care și le-a asumat de-a lungul timpului.

NOTE

¹ <http://www.mfa.gov.md/comunicate-presa-md/483716/>, vizitat la 12.05.2014.

² <http://www.jurnal.md/ro/news/declara-ia-parlamentului-rm-privind-situa-ia-din-transnistria-votata-1152715/>, vizitat la 15.05.2014.

³ Штански Н. Политика России в процессе нормализации молдавско-приднестровских отношений: анализ экспертных оценок. В: Проблемы национальной стратегии, 2012, № 4, с. 92.

⁴ Bogdan L. Rusia avertizează în legătură cu încălcarea drepturilor cetățenilor ruși din Transnistria. Chișinău, 2014.

<http://www.mediafax.ro/externe/rusia-avertizeaza-in-legatura-cu-incalcarea-drepturilor-cetatenilor-rusi-din-transnistria-12216352>, vizitat la 05.06.2014.

⁵ Americanii își mută atenția pe Republica Moldova. Ce au promis rușii în legătură cu separatiștii din Transnistria. <http://www.gandul.info/international/americanii-isi-muta-atentia-pe-republica-moldova-ce-au-promis-rusii-in-legatura-cu-separatistii-din-transnistria-12364553>, vizitat la 17.05.2014.

⁶ Putin vrea un statut special pentru Transnistria. <http://www.jurnal.md/ro/news/putin-vrea-statut-special-pentru-transnistria-219612>, vizitat la 15.05.2014.

⁷ Lavrov: Rusia se pronunță pentru soluționarea conflictului transnistrean. <http://uni-media.info/stiri/video-lavrov-rusia-se-pronunta-pentru-solutionarea-conflictului-transnistrean-76486.html>, vizitat la 20.05.2014.

⁸ Tratat de prietenie și Cooperare între Republica Moldova și Federația Rusă//Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte. Ediție oficială. Chișinău, MOLDPRES, 2002, v. 29, p. 337.

⁹ <http://www.europalibera.org/archive/news/latest/445/445.html?id=25412958>, vizitat la 8.06.2014.

¹⁰ <http://www.osce.org/cio/119592>, vizitat la 8.06.2014.

¹¹ Secieru S. Cum să evităm dosarele euroasiatice? În: CPRE Policy Memo, nr. 26, 2012, p. 6.

¹² <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=4319>, vizitat la 25.05.2014.

¹³ Consultări ordinare interministeriale moldo-ruse la nivel de viceministri. www.mfa.gov.md din 09.06.2016.

¹⁴ <http://mec.gov.md/ro/content/consultari-bilaterale-moldo-ruse-pe-marginea-regimului-comercial-se-desfasoara-la-chisinau>, vizitat la 15.06.2014.

¹⁵ <http://itar-tass.com/opinions/interviews/2170>, vizitat la 25.06.2014.

¹⁶ Medvedev amenință Republica Moldova că ratificarea Acordului privind Asocierea cu UE ar putea să aibă urmări. Timpul.md din 07.07.2014, vizitat la 07.07.2014.

¹⁷ В России официально находятся полмиллиона граждан Молдовы www.enews.md din 10 aprilie 2014.

¹⁸ O. Poalelungi. Particularitățile de integrare a copiilor imigranților moldoveni în societatea-gazdă. Cazul Federația Rusă. Moldoscopie, nr 3, 2014, p. 98.

¹⁹ M. Cepoi. Noua politică migraționistă a Rusiei și impactul politic asupra Republicii Moldova. IDIS Viitorul, 2014, p. 6.

²⁰ Iurie Morcotilo, A. Fala. Aspectul migrațional în securitatea economică a Republicii Moldova. Centrul Analitic Independent, Expert-Grup. Chișinău, februarie 2014, pag. 6.

²¹ www.kommersant.md din 29.02.2014, vizitat la 05.05.2014.

²² <http://www.mfa.gov.md/comunicate-presa-md/495970/> vizitat la 25.05.2014.

²³ <http://www.mfa.gov.md/comunicate-presa-md/496026/> vizitat la 10.06.2014.

²⁴ <http://www.gov.md/libview.php?l=ro&idc=436&id=7790> din 12.06.2014.

²⁵ <http://www.mfa.gov.md/comunicate-presa-md/496421/>, vizitat la 20.06.2014.

Prezentat: 8 iulie 2014.

E-mail: vera_tarsina@mail.ru